

Albin Škrinjar

KATOLIČKO SVEĆENIŠTVO

Radujem se temi koju sam izabrao za ovaj članak. U dubine Kristova svećeništva s ljubavlju nas uvodi Sv. pismo. Svećeničkim nazivom već se u SZ uzvisuju svi vjernici kao izabrani narod, najprije u Izl 19, 6, a jednako tako i u NZ, osobito u Ivanovu Otkrivenju (1, 6 itd.). Visoko se uzdiže apostol kao svećenik, izrazito u sv. Pavla. On, doduše, samoga sebe ne naziva svećenikom, no u njegovim opisima apostolata zorno su istaknute neke svećeničke perspektive. Ovdje neću raspravljati o Kristu kao svećeniku, osim ako to ne bude tražila povezanost s drugim svećenicima o kojim ću govoriti. Smatram za nas aktuelnijim da promatramo naše svećeništvo, ministerijalno, sakramentalno. Ono se, na žalost, u najnovije doba gubi u svakojakim modernim krizama. Jednostavnim nabravanjem i prikazivanjem kriza one se nerijetko još više stvaraju ili povećavaju, mjesto da se rješavaju. Zato će moja zadaća biti da iz novozavjetne i kasnije povijesti kršćanstva dovedem svoje čitatelje do spoznaje što smo mi zapravo kao katolički svećenici, koje su naše dužnosti i koje nisu, te da postane očito kako ih moramo obavljati prema objavljenoj riječi Božjoj.

Svećenici — ljudi posvećeni Bogu ,

Drago mi je što hrvatski naziv *svećenik* iskazuje ono što je prema Božjoj objavi glavno i bitno, tj. da je Bogu za svoju službu posvećen, Bogu pridružen, odijeljen od grešnoga svijeta i od svega što je profano, nesveto. Posvećuje se Bogu u SZ *žrtva* (Izl 13, 2; Pnz 15, 19), posvećuje *svećenik* (fcl 28, 41), posvećuje i *prorok*, kao što čitamo u Jr 1, 5: »Prije nego što te oblikovah u majčinoj utrobi, ja te znadoh, prije nego što iz krila majčina izađe, ja te posvetih, za proroka narodima postavih te« (usp. Sir 49, 7). U NZ svećeničko se posvećenje osobito ističe u Iv 17, 19: »I za njih [apostole] posvećujem samoga sebe, da i oni budu posvećeni u istini«. Tako se moli Isus u, bez sumnje, najznačajnijoj molitvi iz 17. Ivanova poglavlja koje se prije obično zvalo Isusova svećenička molitva.

Prvo je (u 19. retku) što Isus, uoči svoje smrti na križu, samoga sebe posvećuje Ocu, prikazuje kao žrtvu. Drugo je što dodaje o apostolima. Gleda li Isus u njima žrtvu, svećenike, neku ministerijalnu službu? Na ministerijalnu službu lako pomišljamo: Isus kao žrtva ide u smrt, apostole šalje u svijet da ga obrate (r. 17–18). Za njih se moli već u 17. retku: »Posveti ih u istini; tvoja je riječ istina.« Budući da *en aletheia* u 19. retku nema člana, moglo bi se to prevesti s *u istinu, doista, stvarno*: »da budu posvećeni stvarno.« Bultmann to prevodi s *wahrhaft*, s čime se slaže i Garofalo, dok su Trinquet i Osty neodlučni glede toga prijevoda. Ako je Isus u 19. retku učenicima obećao posvećenje *u istini*, što je vjerojatnije, imao je na pameti i njihovu svećeničku zadaću propovijedanja evanđeoske istine.

Da još točnije preciziramo! Potrebna je distinkcija. Drugo je biti posvećen istinom, biti od Boga ispunjen istinom, za nju oduševljen, od nje živjeti, a drugo opet biti posvećen za istinu, za propovijedanje istine riječi Božje. Riječi *en (te) aletheia* najlakše se prevode instrumentalnom *istinom*. No budući da je Isus apostole odgojio istinom, odgojio ih je i *2a istinu*, da nju propagiraju. I ovo drugo bilo je predmet Isusove molitve, premda ne baš izraženo izrazom *en aletheia*. Jeremija je bio posvećen *za* proroka, što je u navedenom tekstu formalno izraženo. Apostole je Bog posvetio istinom, tj. rasvjetljenjem i milošću, i time osposobio za službu riječi.

Bossuet, kojega Lagrange¹, tumačeći Iv 17, 19, s udivljenjem citira, Isusovu molitvu, osim toga, razumijeva tako da apostoli s Isusom ulaze u njegovo žrtveno stanje. Od novijih tumača Ivanova Evanđelja H. van den Bussche to snažno ističe.² Drugi u tome radije vide općenito izraženu požrtvovnost u apostolskim tegobama, kao što je od početka bilo rečeno Pavlu: »Ja ću mu, naime, pokazati koliko mu je za moje ime trpjeti« (Dj 9, 16).

Mnoge će manje zanimati pitanje da li Isus, posvećujući samoga sebe kao žrtvu, obavlja svećenički čin. Katolici to pretpostavljaju kao samo po sebi razumljivo. Isusova je smrt u NZ prava kulturna žrtva. Netko mora imati ulogu svećenika. Ne vidimo drugoga, osim Isusa. Bultmann ipak osporava da je u Iv 17, 19 aluzija na Isusovo svećeništvo.³ Nema, veli, aluzije na svećeništvo ni gdje se kaže da on svoj život polaže za nas (Iv 10, 18; 15, 13). Samo riječi, dakako, ne izražavaju Isusovo svećeništvo. No kad se u Heb 9, 11–14 Isus prikazuje ujedno i kao žrtva i kao svećenik, mogao je i Ivan na to pomisliti u Iv 17, 19. (Usp. Filon o Logosu *Leg. All.* III, 26, 9, § 82, i dr.).

Ne treba dakle iz riječi o apostolima *posvećenim u istini* isključiti svaku svećeničku žrtvenost. No jednako treba da se čuvamo da iz istih riječi posve ne isključimo posvećenje za službu istine, službu riječi Božje,

¹ M.-J. LAGRANGE, *Evangelium selon saint Jean*, Gabalda 1925, 448 sl.

² H. van den BUSSCHE, *Jean*, Desclee 1967, 457 sl.

³ R. BULTMANN, *Das Evangelium des Johannes*, Göttingen 1957, 391, 3.

shvaćenu ispravno ne kao značenje izraza *en aletheia*, ali jamačno sadržanu u mislima autora Ivana. Pavao je prekrasno opisao svećenički karakter svojeg apostolskog djelovanja. Kaže npr. kako mu je dana milost od Boga da bude **bogoslužnik, leiturgos**, Krista Isusa među poganima, **svećenik** (izraženo točno participom glagola *hierurgeo*) Evanđelja Božjega, te prinos, **prosphord**, pogana bude ugodan, posvećen Duhom Božjim. Lagrange iscrpno tumači taj divni tekst (Rim 15, 16).⁴ Ipak, prema mojem mišljenju, nezgodno se služi riječima »uspoređivanje sa žrtvom«, citirajući sv. Tomu »*quoddam sacrificium*«, kao da se ne radi o pravoj žrtvi već o nekakvoj metafori. Meni je uvjerljivija egzgeza F. A. Fitzmvera D1 u *Jerome Bibl. Comm.* 329 ab: »Pavao insinuira da je propovijed o riječi Božjoj sama pp sebi liturgijski čin«, što on ilustrira drugim Pavlovim tekstovima.

J. Galot mnogim riječima prihvaća isto mišljenje. On, uz navedenu liturgijsku Pavlovu terminologiju u Rim 15, 16, navodi još Pavlovu tvrdnju da je on službenik **Novoga saveza** (2 Kor 3, 6), a znamo da su se savezi sklapali svećeničkim žrtvama. Službenik Novoga saveza može se, prema tome, razumjeti kao svećenik, osobito stoga što tom njegovom službom sjaji u vjernicima spoznaja slave Božje (2 Kor 4, 6), obavlja se služba pomirenja s Bogom po Isusu (2 Kor 5, 18 si.), eminentno u Euharistiji (1 Kor 11, 23–27). Apostoli su Kristovi službenici i upravitelji Božjih tajni (1 Kor 4, 1), graditelji novog hrama Božjeg (1 Kor 3, 10). Apostol kao svećenik ne obavlja samo neke vanjske obrede, on vrši djelo našeg Spasenja, slijedi Krista Spasitelja i do mučeničke žrtve vlastitog života. Eto kako Pavao, makar sam sebe ne naziva svećenikom, ipak, kako rekosmo, promatra sebe apostola sa svećeničkih perspektiva. Njegovo razumijevanje svećeništva diže se visoko nad levitski ritualizam, u natprirodne visine.⁵

A. Feuillet isto dokazuje Ivanovim tekstovima, osobito iz Isusove svećeničke molitve.⁶ Upozorava nas na sličnost između Heb i Iv 17: i u Iv 17 i u Heb govori se i o posvećenju Kristovu i o posvećenju vjernika. Ali evo i razlike! Prema Heb, posvećuju se svi vjernici, i to **moralno**, prema Iv 17, izravno **samo apostoli**, a tek uključno drugi kršćanski svećenici kao njihovi nasljednici, no oni posebnim posvećenjem koje je u intimnoj povezanosti s posvećenjem Kristovim, viktimalnim i sacerdotalnim (103. 104) i s njegovim hipostatičnim sjedinjenjem (104. 105). Apostoli su posvećeni i za svoju apostolsku misiju, koju su primili od Isusa već prije posljednje večere (Iv 17, 18), kao što je i Isusa Otac posvetio i poslao u svijet (Iv 10, 36). Apostoli su definitivnu misiju primili tek poslije Isusova uskrsnuća (Mt 28, 18–20; Iv 21, 15–17). Iz Pavlovih i Ivanovih tekstova mora nas posebno zanimati to što se u njima i naše ministerijalno svećeničko posvećenje intimno spaja s Kristovim i tako visoko uzvisuje. Kristo-

⁴ M.-J. LAGRANGE, *Éphre aux Romains*, Gabalda 1922, 350 si.

⁵ J. GALOT, »Le sacerdoce de l'apotre«, *EspVie* 8. VII. 1982, 402–407.

⁶ A. FEUILLET, *Le sacerdoce du Christ et de ses ministres*, Paris 1972, 101–142.

vo je našem temeljan izvor i veličanstven uzor. »Bog koji reče: Neka iz tame svjetlost zasine! on zasvijetli u srcima našim da nam spoznanje slave Božje zasvijetli na licu Kristovu« (2 Kor 4, 6). To se zbiva apostolskim djelovanjem. Da li svećeničkim? Da jest tako, doznajemo iz drugih, gore navedenih Pavlovih tekstova.

I. de la Potterie, u svojem velikom djelu o istini kod sv. Ivana, prilično na svoj način objašnjava posvećenje Krista i njegovih apostola ne slažući se u svemu s nama ni s većinom modernih egzegeta. Posvećenje kojim Isus sam sebe posvećuje, u Iv 17, 19 mi smo shvatili kao o posvećenju u žrtvi na križu. I. de la Potterie ne napušta tu žrtvenu interpretaciju, ali je voli promatrati spoenu s Utjelovljenjem. Na križu Isus dovršava glavnu svrhu čitavog svojeg života, misiju za koju je bio poslan na svijet (771). U Iv 10, 36 opisuje se posvećenje njegove čovječje naravi. Čovjek Isus odmah je bio posvećen svojim poslanjem u svijet (764), odmah u vezi s poslanjem, funkcijom koju će imati. Funkcija je njegova objaviti Boga. Značajan je tekst u kojem se Isus (jedini put) zove *svetac Božji*, a ujedno se ističu njegove »riječi života vječnoga«. Ispovijedio je Petar pred Isusom: »Ti imaš riječi života vječnoga. I mi vjerujemo i znamo: ti si Svetac Božji« (Iv 6, 68—69). I. de la Potterie uvjerava nas da Isus posvećuje samoga sebe već od Utjelovljenja, ukoliko je poslan da bi navješćivao Božju riječ. Kao i posvećenje učenika, i Isusovo se obavlja *u istini*; istina je čvrsto povezana, ne izravno s njegovom žrtvom, već s objavom koju on proglašuje i koju on nosi u sebi. Isus se dakle posvećuje kroz svoju zemaljsku egzistenciju (767). Dugoj raspravi oca I. de la Potteria ne možemo u svojem kratkom članku detaljno odgovoriti.⁷ Ukoliko ostajemo kod svojega tumačenja, to je zato što se ono bolje slaže sa situacijom Isusa i njegovih apostola na posljednjoj večeri: Isus ide u smrt za nas, a apostoli u svijet da ga obrate. Sviđa nam se egzegeza R. H. Browna, jer baš ad rem donosi citat iz Heb 10, 10: »U toj smo volji Božjoj posvećeni prinosom tijela Isusa Krista jednom zauvijek« (*nav. dj.*, II, 767).

Bitne funkcije svećeničkog života, u prvom redu sakramentalno-žrtvena

Već smo se osvrnuli na brojne funkcije ministerijalnoga svećenika. Njih će biti još i više ako se upustimo u koju pastoralnu raspravu, ako stajemo na čitatu koju knjigu ili koji članak o pastoralnoj teologiji. Ali ako želimo što dublje prodrijeti u bit našeg svećeništva, bit će potrebno da jasno uočimo bitne funkcije. Primijetit će netko da bi nam najviše svjetla za to. jamačno moglo donijeti Sv. pismo Novoga zavjeta. Bilo bi tako da NZ gotovo šuti o ministerijalnim svećenicima u Crkvi. Neki protestanti tvrde da Isus na njih uopće nije mislio nego da su tvorba kasnije Crkve. Kard.

⁷ i. de la POTTERIE, *La vérité dans saint Jean I—II*, Rome 1977, II, 720—787.

A. Bea smatrao je nužnim da rastjera nejasnoću te protumači zašto novozavjetni autori izbjegavaju mnogo spominjati kršćanske svećenike. Pogani koji su se dali krstiti mogli su u svećeništvu pretpostavljati magiju, zapažati nemoralne skandale. Obraćeni su se Židovi sjećali nebrojenih materijalnih krvnih žrtava iz svojeg židovstva. Svećeničku službu riječi židovski su svećenici zanemarili. Ima i drugih razlika koje su kršćane odvrćale od toga da svoje vjerske službenike nazivaju svećenicima, najviše to što su se zagledali u Isusa, jedinog svećenika u najuzvišenijem i najpotpunijem smislu riječi. To međutim ne znači da su iz ministerijalnog svećeništva isključili neku participaciju Kristova svećeništva.⁸

J. Galot predlaže da ove funkcije smatramo bitnim funkcijama naših svećenika: žrtvenu, propovjedničku i autoritativno upraviteljsku funkciju (*Esp Vie* 28. X. 1982., 577—581).

Zanimljivo je što Tridentski crkveni sabor (sess. 23, can. 1) navodi na prvom mjestu žrtvenu funkciju. Anatemizira najprije one koji jednostavno niječu katoličko svećeništvo u NZ, niječu sv. misu, konsekraciju u njoj, a to su bili neki potestantski reformatori. Njihovo radikalno osporavanje čita se i sada kod nekih nekatolika.

Za žrtvenu funkciju našeg svećeništva imamo solidan temelj u Pavlovu izvještaju o ustanovljenju presvete Euharistije. »Doista, ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan Uze kruh, zahvalivši, razlomi i reče: Ovo je tijelo moje — za vas. Ovo činite meni na spomen. Tako i čašu po večeri govoreći: Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite, kad god pijete, meni na spomen. Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe« (1 Kor 11, 23—26). Slijede Pavlove ozbiljne opomene u vezi s euharistijskom gozбом (r. 27—34). Tko god blaguje nedostojno, teško griješi protiv tijela i krvi Kristove. Savjest svoju moramo ispitati prije nego pristupimo k stolu Gospodnjemu. Sud sebi jedemo i pijemo ako ne razlikujemo Tijelo. U izvještaju Pavla i svih sinoptika živo se osjeća nešto liturgijsko, žrtveno. Tako i u susjednom Pavlovu tekstu 1 Kor 10, 14—22. Dapače još življe zbog oštře antiteze euharistijske gozbe i poganskih žrtava.

Dvojit će o našim zaključcima tko čita članak što ga je napisao Josef Blank tvrdeći da Novi zavjet posebno ne poznaje službeno svećeništvo (str. 165), da su Isusovi predikati *veliki svećenik*, *svećenik*, *posrednik* iz kasnije crkvene teologije, te shvaćanje Isusove smrti na križu kao žrtve, posredništvo proslavljenoga Krista kod Boga (158).⁹ Ne treba da budemo toliko kritični pa da ne priznamo kako su novozavjetni autori Isusov nauk

⁸ A. card. BEA, »II sacerdote secondo san Paolo, ministro di Cristo«, u CC 1961, IV, 337—349.

• J. BLANK, »Der Priester im Lichte der Bibel«, u *Der Seelsorger*, 3—1968, 155—164.

katkad izrazili svojim riječima, još više, da su ga razvili. No u tom razvoju ne valja gledati promjenu značenja, već pravi razvoj, produbljenje, po nadahnuću Duha Svetoga. Protiv onog kobnog oponiranja povijesnog nauka Isuova i kasnije crkvene kerigme bore se i neki Bultmannovi učenici, npr. E. Kaesemann¹⁰, premda, razumije se, minimalno. Hiperkritično, dakle nekritično, suprotstavljanje Isusova nauka i crkvene kerigme temelji se na racionalističkim pretpostavkama i vodi u povijesni nesmisao.

Skrenuo sam u problem povijesno autentičnog Kristova nauka. To kard. A. Bea u svom članku ne čini, već u diskusiji o *ligurijsko-žrtvenom miriisteriju* katoličkog svećenika odmah počinje govoriti o Kristu, svećeniku i žrtvi, i o našem pomiritelju s Bogom, te je kao takav nama divan primjer. Dokaze crpe iz Pavlovih poslanica. Očito pretpostavlja da nam Pavao stavlja pred oči povijesnog Krista, njegovu povijesnu kristologiju. Neka nam u našoj meditaciji ne smetaju racionalistički komentatori. Oni bi nam onaj stari, dubokoumni Pavlov izvještaj o ustanovljenju presv. Euharistije još mogli udaljiti, bar djelomice, od povijesne istine. A žrtvenu funkciju euharistijske gozbe naređuje sam Isus. Tu se u službenicima stvara pravi svećenički lik, koji ne može biti drugo nego Isusov. Svećenik koji ga nosi v. sebi može se zvati »drugi Krist«. Tako nazivati svećenika ne sviđa se modernim demokratima kao da to svećenika nedolično uzvisuje. Još manje im se sviđa ako svećenika počastimo nazivom *posrednika* između Boga i grešnika. Taj se naziv uskraćuje svećeniku na temelju teksta 1 Tim 2, 5–6: »Jedan je Bog, jedan je i posrednik između Boga i ljudi, čovjek — Isus Krist...«

J. Galot naprotiv temeljito dokazuje da *Jedan Posrednik Krist Isus* ne isključuje posredništvo svakog vjernika, u prvom redu katoličkog svećenika. Sveti autor preporučuje prije svega »da se obavljaju prošnje, molitve, molbenice i zahvalnice za sve ljude ... to je dobro i ugodno pred Spasiteljem našim Bogom, koji hoće da se svi ljudi spase i dođu do spoznaja istine« (1 Tim, 2, 1–4). Ono što se tu traži od vjernika bez sumnje je njihovo posredništvo, ovisno o Isusovu, dioništvo njegova posredništva. To je sentencija II. vatikanskog crkvenog sabora: »kao što u Kristovu svećeništvu na različite načine učestvuju i sveti službenici i vjerni narod ... tako i jedino posredništvo Otkupitelja ne isključuje, nego pobuđuje kod stvorova različitu suradnju koja zahvaća iz jednoga izvora« (LG 62). Iz istih razloga smije se svaki vjernik nazvati *drugi Krist*, još više i posebno svećenik (Galot, *EspVie*, nav. čl., str. 586 b).

Kako da postanem drugi Krist, to mogu razabrati iz raznih novozavjetnih tekstova, najsigurnije iz Pavlovih. Na mene osobito djeluje ovaj: »Dječice moja, koju ponovno u trudovima rađam dok se Krist ne oblikuje u vama« (Gal 4, 19). Fr. Mussner citira Lietzmanna u svojem komentaru

¹⁰ E. KAESEMAN, »Das Problem des historischen Jesus« u *Exeg. Versuche u. Besinnungen*, Berlin 1968, 105–131; Isti, »Sackgassen im Streit um den historischen Jesus, ib. 132–169.

o savršenim Galaćanima, djeci Pavlovoj, kao »vidljivoj slici nevidljivog Krista«. Vidljiva slika nevidljivog Krista može postati svatko od nas nasljedovanjem Isusovih kreposti. Nabrajaju se u Heb 7, 26 — 27. Isusove moralne kreposti zorno nam opisuje i dr. Čedomir Čekada baš kao uzor svećenicima.¹¹ Jasno je da moralno nasljedovanje Isusovih kreposti mora biti u Isusovu svećeniku rasvijetljeno spoznajom Isusa Krista, dubokom, svestranom, koju želimo svim apostolskim marom naviještati svijetu, ljubavlju i vatrenom željom da ga obratimo i spasimo.

Uza sve to nemojmo zaboraviti da je glavna tema ovog odsjeka naše rasprave sakramentalno-žrtvena funkcija katoličkog svećenika! Ta funkcija ne postiže ono što mora postići ako ne znamo kako da sjedinimo svoje svećeničke patnje s Isusovom mukom, kako da sebe kao žrtvu spojimo s Isusovom žrtvom. Nije nam nepoznato kako je Isus trpio. Svrha njegova zemaljskog života bila je žrtva na križu. Kako je on nju očekivao, možemo razabrati iz njegovih riječi u Lk 12, 50, ovako prevedenih u Dudinu i Fućakovu prijevodu Biblije: »Ali, krstom mi se krstiti, i kakve li muke za me dok se to ne svrši.« Agonija je za Isusa bila misao na ono što ga čeka na Golgoti. Takvo isticanje Isusovih osjećaja nekima se ipak nikako ne sviđa. Da je *krst* u tekstu izraz za mučeničku smrt Isusovu, nema sumnje. Nije sigurno da je ono grčko *pos synechomai* samo po sebi dobro prevedeno: *kakve li muke za mene*. H. Köster ne sumnja u svoj prijevod *wie bin ich ganz beherrscht*, što znači *kako me posve svladava*, zaokuplja, tj. prema Kösteru, iščekivanje smrti, i ognja s neba (r. 49), Duha Svetoga, sređenih vremena Crkve.¹² No mene ne iznenađuju Isusovi bolni osjećaji kad se sjetim Maslinske gore i Isusova uzdaha »duša mi je žalosna do smrti«, i svega što čitam o Isusu u Getsemaniju. Svakako, svećenici kojima dušu zasjeni strah pred nesigurnom ili jezovitom budućnošću, mogu svoje tjeskobu sjediniti s Isusom na Maslinskoj gori. Ne može se ni prijevod *kakve li muke* u Lk 12, 50 jednostavno odbaciti. Prijevod je to i za Köstera »obični prijevod« (882).

Divan nam je uzor patnika Pavao apostol. Bio je uvjeren da u patnjama za Krista sjajno pobjeđujemo, »po onome koji nas uzljubi« (Rim 8, 37). Budući da je Pavlov apostolski život bio mukotrpan, on nam sam živo i detaljno o tome pripovijeda u 2 Kor 11, 23—33. Hvali se svime što je morao podnositi, svojim *slabostima*, kako se on izražava. Zašto se on time najradije hvali? Zato da se u njemu nastani snaga Kristova. Svojim patnjama zaslužio je Božji blagoslov u svojim veličanstvenim apostolskim uspjesima.

¹¹ Č. ČEKADA, *Crkva, Svećeništvo, Svećenici*, Đakovo 1967, 102 si. (članak »Svećenici široke duše«) — Stilistički se razlikuje G. GRIESL, *Berufung und Lebensform des Priesters*, Tyroler-Verlag 1967. On od svećenika traži najprije osobnu zrelost koja počinje kad čovjek prestane samo primati, te kad stane sve više nesebično davati, kad se trsi da se u bližnjega uživi, da ga spozna i tako si do njega prokrči put, na njegovu korist (143—146).

¹² H. KÖSTER, *ThWbNT* VII, 881—883 (*synecho*).

Pita se samo kako to ide zajedno; u žrtvenoj funkciji naših svećenika naglasak je na smrti; žrtva umire. A Pavao u svojim mukama osjeća Kristovu snagu koja u njemu raste, osjeća pobjedu. Spominje li on uopće žrtvu? Dakako! »Ja se već prinosisim za žrtvu ljevanicu« (2 Tim 4, 6). Žrtva ljevanica lijevala se u židovskom bogoslužju na žrtvu, na žrtvenik.¹³ Pavao uzima preneseno značenje o krvi koja se izlijeva u svetoj mučeničkoj smrti. Smrću se žrtvovanje samoga sebe završava. Ali to Pavlu nije kraj. Njega čeka vijenac od Gospodina (2 Tim 4, 8). Još jednom Pavao nešto kaže o žrtvi: »Ako se ja i izlijevam za žrtvu i bogoslužje (*leiturgia*), za vjeru vašu, radostan sam i radujem se sa svima vama« (Fil 2, 17). Zapravo Pavao prikazuje sebe i kao žrtvu i kao bogoslužnika, svećenika. I opet tu radost, Pavlova, savršeno junačka, uzorna bez straha da Bogu daje bada-va. Isto značenje neki daju Kristovoj radosti u Heb 12, 2, što volim ovdje citirati iz Vulgate: »proposito sibi gaudio sustinuit erucem«. O tome se mnogo pisalo. Ja navodim dva članka, objelodanjena jedan za drugim, o dva glavna tumačenja. Svaki od dvaju pisaca, katolik, brani tumačenje kao svoje, jedan kao da je Isus podnio križ imajući pred očima svoju buduću slavu i radost¹⁴, a drugi kao da se odrekao radosti koja mu je pristojala i za njegov zemaljski život.¹⁵ Već sam prije iznio svoje razloge za to drugo tumačenje. To je tumačenje koje nas i većinu, bar katolike, uvjerava. Bilo bi suvišno iznositi razloge koje svaki od dvojice spomenutih autora predlaže za svoju egzegezu.

Neka i naša svećenička žrtvena funkcija, ukoliko smo i mi žrtva, po primjeru Isusovu bude predana u volju Božju i neka bude junačka! Ponizno, ali donekle i ponosno nosimo sa sv. Pavlom svoje patnje na svojem tijelu kao biljege Isusove, patnje koje podnosimo za njega, i koje nas sje-dinjuju s njime (Gal 6, 17)! Kako divna žrtvena funkcija u životu sveće-nika!

Propovjednička funkcija svećeničkog života

Ima teologa i bibličara koji kao bitne dopuštaju samo dvije funkcije katoličkih svećenika. Tako kard. A. Bea raspravlja samo o propovjedničkoj i sakramentalno-žrtvenoj, najprije o propovjedničkoj, zato što se najviše veliča i opisuje. U zadnjem i najsvečanijem ukazanju uskrsloga Krista apostoli se šalju u svijet ovim riječima: »Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji. Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovijedio. I evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta« (Mt 28, 18–21).

¹³ E. LOHMEYER, *Der Brief an die Philipper*, Göttingen 1964, 113 si.

¹⁴ P. E. BONNARD, »La traduction de Hébreux 12, 2: 'C'est en vue de la joie que Jésus endure la croix'«, u *NRT* 5—1975, 415—423.

¹⁵ P. ANDRIESEN, »Renonçant à la joie qui lui revenait*, u *NRT* 5—1975, 424—438.

I K. Rahner ograničuje svoje razlaganje na propovjedničku i kultnu funkciju. Ovako jezgrovito definira svećenika: »On je glasnik Evanđelja u ime Crkve i snagom svojega poslanja.¹⁶ To je on na najviši način, onaj kojim se ostvaruje ta Riječ, naime euharistijskim slavljem, anamnezom smrti i uskrснуća Isusa Krista« (81). Neki su počeci takvog propovjedništva kod starozavjetnih proroka. Mi ćemo radije promatrati početak i nastavak u NZ. Tu je prvi i nečuveni početnik božanski Spasitelj svojim božanskim govorima kojih je završetak žrtva na križu. Sve se to živo i zorno opisuje u Evanđeljima. Prvi njegovi nasljednici, od njega izabrani i poslani, jesu Dvanaestorica svetih apostola. Drugi nasljednici bit će suradnici apostola, koje su oni slali na evangelizaciju, osposobio ih je Bog svojim karizmama, kojima su se služili pod vodstvom Dvanaestorice. Pavao nabraja tri propovjedničke karizme, koje imaju prednost: »Neke postavi Bog u Crkvi: prvo za **apostole**, drugo za **proroke**, treće za **učitelje**« (1 Kor 12, 28). Prvo mjesto daje se apostolima. Nikako nije vjerojatno da Pavao tu smeće s uma Dvanaesticu, ali je posve vjerojatno da Dvanaestorici pridružuje druge, po svoj prilici znamenite propovjednike, utemeljitelje Crkava. Takvi su bili Barnaba i Savao (= Pavao). Njih je Duh Sveti odredio za propovijedanje Evanđelja (Dj 13, 3). Zato se njih dvojica u Dj 14, 4. 14 zovu apostoli. Pavlu ostaje taj naziv. Sam ga je po Duhu Svetom sebi prisvajao, nepopustljivo. Mogao je ustvrditi i ustvrdio je da se trudio više od svih drugih apostola, ali ne on sam, nego milost Božja s njime (1 Kor 15, 10).

Da se vratimo k prvima, Dvanaestorici svetih apostola! Isusov nalog da propovijedaju Evanđelje čita se i u Dj 1, 8: »Bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji, i do kraja zemlje.« Univerzalizam je od početka bio bitno obilježje kršćanstva. Blista mu se na čelu kroza svu povijest do dana današnjega. Svakomu od naših svećenika mora ostati duboko usađen u misli i srce. Ne šalje Isus svoje apostole, svoje svećenike samo k njihovim sunarodnjacima. Djela apostolska svjedoče nam kako su apostoli bez straha ispunjavali Isusov nalog. Kao da su se sa sv. Pavlom bojali da taj nalog ne bi zanemarili. »Jao meni ako Evanđelje ne navješćujem« (1 Kor 9, 16). Pavao se brinuo da ne propusti svoje suradnike, nasljednike podsjećati na Isusovu volju. »Propovijedaj Riječ, uporan budi — bilo to zgodno ili nezgodno — uvjeravaj, prijeti, zapovijedaj sa svom strpljivošću i poukom« (2 Tim, 1—2). Slijede opomene protiv krivih učitelja. Onda »Ti, naprotiv, budi trijezan u svemu, zlopati se, djelo izvrši blagovjesničko, služenje svoje posve ispuni« (r. 5; A. Bea, 342 si.).

U sedmorim pismima Crkvama, Otk 2. 3, crkveni se poglavari mudro i edifikantno uvode u svoje dužnosti, protiv onih koji dolaze k njima kao »apostoli«, a nisu (2,2), hvali se njihova revnost, kori popustljivost, bodri postojanost sve do tamnovanja, sve do mučeničke smrti (2, 10) itd. Vremenskim redom nije daleko od pisca Otk 2. 3 sveti Ignacije, biskup antio-

¹⁶ K. RAHNER, »Le premier point de départ théologique d'une recherche pour déterminer l'essence du sacerdoce ministériels u *Concilium* 43, 1969, 77—82.

hijski, mučenik, idealan pastir stada Božjega, pobornik crkvenog jedinstva, svećenik koji je bio pun sv. Pavla i sv. Ivana, a ipak nije samo prepisivao, već je bio pun i originalnih misli, od kojih je Crkva živjela.¹⁷ Naši sadašnji, nama suvremeni crkveni pisci najviše nas potiču na svećeničku propovjedničku funkciju. Razumljivo je to kad se u profanom svijetu *riječ* veliča, propaganda izvanredno organizira, prakticira, i sve do krvi. Samo nemojmo izgubiti iz vida crkvenu povijest koja nam pred oči stavlja nenatkriljive svete govornike, koji su nosili blagovijest dalekim narodima, ne mareći ni za najveće žrtve. Imam pred očima svete kanadske mučenike iz 17. stoljeća. O kanadskim katoličkim misionarima pisao je protestant Thwaites: »Nikada se ni na jednom bojnopolju nije posvjedočio veći heroizam od njihova.« Koliko bismo sličnih svjedočanstava iz raznih stoljeća s raznih kontinenata mogli navesti!¹⁸

Pavao voli vojničku terminologiju. Tu nema vremena za beskrajno savjetovanje, prilike iziskuju brzo rješenje. U teškim prilikama se ipak čuva pobjednički duh. »Prispjelo je vrijeme moga odlaska. Dobar sam boj (*agona*) bio, trku (*dromori*) sam završio« (2 Tim 4, 6 si.), i evo vijenac (*stephanos*), nagrada (r. 8). Slična je sportska terminologija s pokretnom snagom natjecanja. I u to se ugledao Pavao apostol, propovjednik: »Ne znate li: oni što u trkalištu trče, svi, doduše, trče, ali jedan prima nagradu. Tako trčite da dobijete. Svaki natjecatelj sve moguće izdržava; oni da dobiju raspadljiv vijenac, mi neraspadljiv. Ja, dakle, tako trčim — ne kao besciljno, tako udaram šakom — ne kao da mlatim vjetar, nego krotim svoje tijelo i zarobljavam ga, pošto sam drugima *propovijedao*, sam ne budem isključen« (1 Kor 9, 24—27). Kako je to Pavao o sebi kao apostolu, uzoru svojih nasljednika svećenika, shvaćao, opisuje prema vlastitom životu: »Ne kao da sam već dostigao ili dopro do savršenstva, nego hitim ne bih li kako dohvatilo, jer sam i zahvaćen od Krista. Braćo, ja nipošto ne smatram da sam već dohvatilo. Jedno samo: što je za mnom zaboravljam, za onim što je preda mnom, prežem, k cilju hitim, k nagradi višnjega poziva Božjeg u Kristu Isusu. Koji smo već zreli ovako mislimo!« (Fil 3, 12—15). Ono što nam iz vojničkog i iz sportskog života slika apostol Pavao (silno zalaganje za što veći uspjeh Riječi), to nam K. Rahner kao teolog znanstvenik izražava teološki. I nas je Isus Krist zahvatio svojim pozivom. Ako smo svećenici, da bar donekle budemo toga svjesni! Onda će Krist iz svojeg božanstva izljevati u nas mlazove svoje milosti koja nam je najviše potrebna. Pavao se nije stidio skrenuti svoju pažnju ni na profanu vojničku disciplinu, ni na profano sportsko natjecanje, ni na protivljenje protivnika, samo da ni za kim ne zaostane u svojem blagovjesničkom žaru.

¹⁷ P. Th. CAMELOT, SC 10, 56—59. — O kanadskim mučenicima usp. *The Month*, 1926, II, 31.

¹⁸ Usp. H. URS v. BALTHASAR, »Der Priester im Neuen Testament«, u *Geist und Leben*, 1—1970, 39—45. Na malo stranica obilje tekstova poredanih, povezanih, kratko protumačenih. NZ izvor heroizma.

Pastoralno-upraviteljska funkcija svećeničkog života

0 upraviteljskoj funkciji svećenika, i to kao bitnoj, nisam mogao mnogo naći u bibliografijama o tome. Najviše mi je o tom, predmetu pružao već spomenuti profesor teologije na rimskoj Gregorijani J. Galot. Njegova se sentencija temelji u prvom redu na Isusovu autoritetu i na autoritetu Dvanaestorice apostola. Autoritet je znak bitne strukture svete Crkve, kao vodstvo stada Božjega. On ovako obilježava tri bitne svećeničke funkcije: propovijedanjem Evandjelja Božji se narod oblikuje i skuplja, u Euharistiji on se posvećuje i kao žrtva s Isusom prikazuje Bogu, po pastirima vodi i odgaja (*Esp Vie*, nav. čl. 583 b). O istom problemu svećeničkih funkcija možemo čitati i u knjizi koju je Galot izdao 1970.¹⁹ Ukratko se osvrće na shvaćanje svećništva kao u prvom redu žrtvenoga. Pripominje dalje kako se već prije Drugog vatik. sabora pojavila reakcija u smislu revalorizacije propovjedničke funkcije. Napokon, dodaje nekoliko riječi o prvenstvu upraviteljske funkcije (str. 102—109).

1 njemački teolog W. Kasper zauzima se za pokušaj da se pronađe smisao svećeničke službe, polazeći od zajedničke upraviteljske funkcije u službi crkvenog jedinstva.²⁰ Poziva se na sv. Pavla, koji zna za karizmu *upravljanja* (1 Kor 12, 28 *kyberneseis*). Kasper kao temeljno u tome gleda službu za jedinstvo zajednice, dapače posebnu nadzornu službu te bratsku ljubav i kolegijalnost koja mora odbiti svaki autokratski režim, pronaći demokratski stil tako da se zaključci donose na osnovi što opširnijih informacija, zajedničkog razmišljanja i rasprave. Ali bojim se da će se na tako visokom stupnju forsiranog demokratiziranja još razmahati one brojne krize koje autor ističe na početku (str. 23. sl.). Teška je Kasperova optužba našeg zapadnog crkvenog autoriteta. Je li opravdana? Prvo tisućljeće nije, navodno, podleglo istoj inkriminaciji, ni Istok do dana današnjega, dok se na Zapadu, na žalost, rodila službena vlast koja postoji sama po sebi, odvojena od crkvene funkcije (str. 33). Ja ću opet reći, prema svojem uvjerenju, da krize i teškoće svojeg svećeničkog života nikad nećemo biti kadri uspješno riješiti bez onog Pavlovoga: »Najradije ću se, dakle, još više hvaliti svojim slabostima, da se nastani u meni snaga Kristova« (2 Kor 12, 9).

Kasper točno pogađa da svećenička upraviteljska služba ima svoj duboki temelj u Euharistiji, dakako u Euharistiji u punom smislu njezine teološke važnosti kao temelja i vrhunca naše vjere. Zanimljivo, Kasper odbija neko sitničavo shvaćanje euharistijske funkcije. On tvrdi: Ako se ono što je bitno ograniči samo na valjano izgovaranje pretvorbene formule, u euharistijskoj službi ne bi bilo više ništa što bi čovjeka obogaćivalo, ništa

¹⁹ J. GALOT, *Visage nouveau du prêtre*, Duculot-Leithielleux 1970, 102—108. LISP. JURE RADIĆ, »Svećeničko služenje u svjetlu novijih crkvenih dokumenata« u *Služba Božja* 3—1983, 193—197.

²⁰ W. KASPER, »Accents nouveaux dans la compréhension dogmatique du service sacerdotal« u *Concilium* 43, osobito str. 31—34.

što bi moglo biti izvor oduševljenja za našu mladež (29). Euharistija znači za Crkvu puninu života, eminentno time što nam ona jamči jedinstvo Crkve. J. Galot, kojega češće citiram, prikazuje Kasparovu sentenciju bez kritike. Nedvojbeno pristaje uz njegovu tvrdnju da je Euharistija važan činilac jedinstva Kristove Crkve. Već u apostolsko doba ujedinjavala je prve kršćane euharistijskom gozdom, lomljenjem kruha. Ujedinjavala ih je ne samo socijalno, već i teološki, ispovijedanjem iste vjere. Ujedinjavala ih je istim autoritetom, početka karizmatičkim, a gotovo i hijerarhijskim, koji je porastom Crkve postajao sve potrebniji i bio polako uveden očitim Božjim interventom.

Upraviteljska svećenička funkcija bez autoriteta jest nesmisao. Zato ga moramo visoko cijeniti, braniti, biti poslušni nosiocima autoriteta, mnogo se moliti za njih, ne na njih gomilati toliko prigovora da bi pod takvim teretom propala država. Već sam istaknuo i isticat ću opet kako se valja služiti autoritetom po primjeru i po volji Isusovoj. Neka ovdje bude dosta da dozovem u pamet Isusovu izreku: »Neće biti tako među vama! Naprotiv, tko hoće da među vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj. I tko god hoće da među vama bude prvi, neka vam bude sluga« (Mt 20, 26–27). Ali se nezgodno i krivo insinuira kao da je to iščezlo iz Crkve Božje.

Pastirska služba Kristovih svećenika

Protestantski vjerski službenici taj aspekt službe naglašuju i nazivom – što su ga sebi izabrali. Oni se zovu *pastori* – pastiri. Zvali su se naime tako u ranom srednjem vijeku dušobrižnici općenito, dok taj naslov nije dodijeljen župnicima. U naše vrijeme nalazimo ga u protestanata, i u katolika u nekim njemačkim pokrajinama te u Nizozemskoj. Pastirom se u Sv. pismu naziva Bog, u NZ i Krist. Svestrano se i ganutljivo opisuje kao brižni pastir. Neobično su lijepi i dulji opisi u Ez 34, 1–31; Jr 23, 1–4; Iv 10, 1–16. 26–30. Povrh svega toga, izrazima iz pastirskog života ista slika pastira vraća se na raznim mjestima i starozavjetnim i novozavjetnim u kraćim tekstovima. Evo žive slike Boga dobrog pastira u Ps 23, 1–4! Evo isto u Iz 40, 10 si.: »Gle, Gospod Jahve dolazi u moći, mišicom svojom vlada . . . Kao pastir pase stado svoje, u ruke uzima jaganjce, nosi ih u svome naručju, i brižno njeguje dojljice.« Svaki dan molimo u časoslovu: »Jer je on Bog naš, a mi narod paše njegove, ovce što ih-on čuva. O da danas glas mu poslušate« (Ps 95, 7).

Veza je svećenika pastira s Bogom bitna, intimna, mnogostruka, sveobuhvatna. Prvo je to što Bog, pa tako i Krist, postavlja ljude da mu budu zamjenici, pomoćnici u njegovu ovčinjaku, izabire ih za tu svetu službu kao svoje suradnike. U SZ bili su to u prvom redu sveti proroci i kralj, sveti potomak Davidov (Jr 3, 15; 23, 4–6; Ez 34, 23 si.). U NZ najznačajnije su one svećane riječi kojima Isus postavlja Petra za vrhovnog pa-

stira svojih ovaca. »Pasi jaganjce moje ... Pasi ovce moje«, proričući mu mučeničku smrt po svojem primjeru (Iv 21, 15–19). Drugi je zanimljiv tekst 1 Pt 5, 1–4. Sveti pisac veli prezbiterima »Pasite povjereno vam stado Božje.« Kako god oni postali prezbiteri, stado je Božje njima povjerenom, od samoga Boga, razumije se. Iz teksta izbija njihov velik autoritet u Crkvi Božjoj. Ali nisu oni jedini pastiri; nad njima je Natpastir, **archipomen** (r. 4), koji nije drugi nego Krist, i koji će njihove pastirske žrtve okruniti vječnom slavom na nebu. Njihovo je biti stadu uzor svetoga života, obavljajući svoju pastirsku službu ne prisilno, nego dragovoljno, ne radi prljavog dobitka nego oduševljeno (r. 2–3).²¹ A stavlja li hagiograf samoga Spasitelja za uzor starješinama? Izrično se uzor Kristov ne spominje. No tu su drugi tekstovi o Kristu pastiru našem uzoru: 1 Pt 2, 21–25; 3, 15 si. 18 si.; 4, 1 si. 13. U svojem oproštajnom govoru Pavao je ozbiljno opomenuo efeške starješine: »Pazite na sebe i na sve stado, u kojem vas Duh Sveti postavi nadglednicima, da pasete Crkvu Božju, koju steče krvlju svojom« (Dj 20, 28). Pavao diže autoritet starješina jer su primili svoju službu od Duha Svetoga, jer ne pasu bilo koje stado već Crkvu Božju, i to po primjeru Isusovu, koji se za stado žrtvovao do smrti. Ti su prezbiteri bili nadglednici maloazijskih mjesnih Crkava, a ipak su nekako pasli čitavu Crkvu, nju imajući u mislima, i njezino jedinstvo, čuvajući se lošega pluralizma.

Dužnost je svećenika pastira da jasno i bistro istaknu svoj interes za Božje stado. Valja im biti oduševljenim pastirima, raditi od srca, revno. Nek nastoje da im oduševljenje bude radosno, trajna radost pastira Božjih! Može im to udijeliti milost Božja, kojoj će u pastirima odgovarati srdačno i ponizno zahvaljivanje. Dat će im milost Božja i to da rado i često potvrđuju spremnost kako će i život položiti za stado Kristovo. Ne samo jednom nego četiri puta ističe Isus, dobri pastir, u paraboli o dobrom pastiru tu plemenitu spremnost (Iv 10, 11. 15. 17–18). Iz Isusova razgovora s Petrom isti izraz čitamo u Iv 13, 37, si. i još jednom iz usta Isusovih 15, 13. Isti izraz čitamo hebrejski Iz 53, 10. Ne odnosi se u Bibliji samo na Isusa, već na svakog dobrog pastira, na tebe, na mene. Kolika ljubav našeg dobrog pastira Isusa! On vidljivo iskače tamo gdje čujemo tako jak naglasak na Isusovoj smrti za ovce. Iz toga ipak ne slijedi da epitet **dobri** znači isto što i dobrotivi, dobrohotni, pun ljubavi. U grčkom evanđelju epitet glasi **kalos**, što prema rječnicima obično znači **lijep**. Pokoji znanstveni komentator ulaže mnogo truda da bez prigovora prevede baš evanđeosko **kalos poimen**. Moje je mišljenje da se pridjev **odlični** ne bi previše udalji od **kalos**, a dobro bi pogodio Isusovu misao. Neki egzegeti zgodno opažaju srodnost drugog Ivanova pridjeva, **alethinós**, kojim se nešto prikazuje kao pravo, istinsko, npr. svjetlo, klanjalac, kruh s neba, trs, Bog (Iv, 1, 9; 4, 23; 6, 32; 15, 1; 17, 3; 1 Iv 5, 20). U engleskim komentarima susrećemo i prijevod *the model shepherd*, sa značenjem **uzorni pastir**. Usu-

²¹ Usp. E. G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, London 1961, 227–235.

dio bih se značenja epiteta *kalos* opisati riječima *takav kakav mora biti*, što •bih odmah objasnio: Isus dobri Pastir u prvom je redu pun ljubavi.²²

Tvrđnjom recipročne ljubavi, sebe pastira i svojih ovaca, Isus je odlično izrazio sve što je on kao dobri pastir za nas, svojom ljubavlju naime. Egzegeti ispravno primjećuju da spoznaja Krista nije teoretsko-racionalna, nego da je više osobno-prijateljska, iz koje se razvija ljubav prema tako spoznatoj osobi. To je općenito biblijski pojam spoznaje. Govoreći o dobrom pastiru već na početku poglavlja (Iv 10, 3–5) uočava Isusov naglasak na takvoj spoznaji koja je ljubav. Tako Bog poznaje svoj narod, svoje vjernike. O tome su stranice Biblije pune, osobito u odlomcima o Bogu kao zaručniku kćeri sionske ili dobrom pastiru svoga naroda. O spoznaji kojom nas Krist znade, pun je Novi zavjet. Ali sad osjećamo potrebu da nešto točnije doznamo kako ovce poznaju svojeg dobrog Pastira. Ukoliko su te ovce životinje, njihova je spoznaja evidentno instiktivno-imaginativna. Ali kad je riječ o vjernicima kao ovcama, njihova je spoznaja u prvom redu razumna i čudoredno obvezatna. Svećenik kao pastir Božjeg stada nastojat će ga svojom poukom, svojim opomenama, čitavim nadnaravnim odgojem učiniti sposobnim da razumije svojeg Pastira. Slušanje glasa Krista pastira postat će onda djelotvoran, požrtvovan posluh. Naš dobri pastir zna kakvu će nam nagradu pribaviti, *život vječni*. »Ovce moje slušaju glas moj; ja ih poznajem, i one idu za mnom. Ja im dajem život vječni, te neće propasti nikada, i nitko ih neće ugrabiti iz ruke Očeve. Ja i Otac jedno smo« (Iv 10, 27–30).

Isusove su tvrdnje vrlo duboke i izvanredno utješne. Najprije nas Isus tješi i hrabri svojim natprirodnim darom, što nam ga obećava, životom vječnim. Kritika 2. retka, doduše, nije posve jasna. Tko je veći, ili što je veće od svega? Mi smo za varijantu prema kojoj je Otac prvi (r. 29), u jedinstvu Oca i Sina, ne samo u jedinstvu biti nego i djelovanja. A jedinstvo u Presvetom Trojstvu pralik je i izvor jedinstva vjernika. Evo kako se Isus moli Ocu: »Sačuvaj ih u svojem imenu, one koji si mi dao, da budu jedno kao i mi« (Iv 17, 11). Ono što Isus ovdje zbori, ulijeva jako pouzdanje u srca svećenika pastira i u duše njihovih ovaca, vjernika. Samo, valja to vazda pamtiti, ne ide to bez žive vjere. Dok su apostoli slušali Isusove riječi na posljednjoj večeri, njihova vjera još nije bila dostojna njegova povjerenja, a na Veliki petak žalosno je smalaksala. Čvrstom vjerom poslije Uskrsnuća postali su sposobni da obrate svijet.

Što da još dodamo o svećeničkoj službi? Bilo je već o pastirima riječi, koje nam daju poleta, ali i riječi koje nas uozbiljuju, i to opomenama na ne baš lake dužnosti, dapače na herojske. Diraju nas u srce i biblijski pastoralni motivi, idilični ali ne manje dubokoumni, teološki. Usp. Ps 23, a i druge premda kratke pastoralne izreke. Naprotiv, u Isusovim pastoral-

²² Tumačenje *kalos poimen* = *model shepherd* daje nam R. E. BROWN *Gospel according to John*, London 1971, 384, 395–396.

nim govorima upadno prevladava pastirska požrtvornost koja ne uzmiče ni pred žrtvom života.

O svemu tome, o raznim teškim zahtjevima pred kojima stoje pastiri duša, mnogo je pisao J. Galot. Pastir ovaca životinja ne prolazi kroz tolike muke trseći se da ovce dovede do toga da poznaju njega i njegov glas. Ne treba da on bude učitelj, još manje profesor. A tko će prebrojiti i pretresti brige koje muče pastira duša? Galot od njega traži da bude *animator* njemu povjerenih duša. »On je bitno animator, vjerna prilika samoga Krista« (*Esp Vie* nav. čl. 58; već prije u knjizi *Visage nouveau du pretre*, 124—126). Galot je slobodnije preveo izraze Drugog vatik. sabora o svećeničkoj odgojiteljskoj službi. On voli imenicu *animateur*, glagol *animer*, da svećenika pastira ne bi prikazao previše kao službenika koji strogo i ozbiljno operira propisima i zakonima/Želi, naprotiv, vjernicima rasvijetliti i raspaliti dušu za dobru stvar. Hoće da mu riječ izlazi iz duše, iz srca, ulazi slušatelju u srce, u dušu, zato da kršćanski život bez sumnje bude pun istine, a isto tako pun ljubavi. Galot ne poriče potrebu zakona, već je traži, on koji urgira kao bitnu svećeničku funkciju pastoralno-upraviteljsku. Nek se samo u njoj osjeća životni dah Božji!²³ To sigurno, makar drukčijim izrazima, hoće dekret Drugog vat. sabora o službi i životu prezbitera. To od biskupa, a jamačno i od prezbitera, lijepo traži i dekret *O pastirskoj službi pastira*: »Pri izvršavanju svoje službe oca i pastira neka biskupi budu među svojim vjernicima kao oni koji služe, dobri pastiri koji poznaju svoje ovce a čije ovce poznaju njih, pravi očevi koji prednjače duhom ljubavi i brige prema svima i čijoj se od Boga danoj vlasti svi dobrovoljno podvrgavaju. Čitavu obitelj svoga stada neka tako okupljaju i odgajaju da svi — svjesni svojih dužnosti — žive i djeluju u zajedništvu ljubavi« (CD 16).

⇒ " * *

Tim koncilskim dekretom o pastirskoj službi biskupa (i prezbitera, prema CD 28) nastavljajući svoj odsjek o istoj temi, završavam što sam htio reći o katoličkom svećeništvu. O tome postoji sada već golema literatura.²⁴ Za kratak članak morao sam nužno nešto izabrati. Označio sam odmah na početku što sam izabrao. To sad hoću završiti bez novih rasprava, ali novom formulom, i to ovom: *Vjerujem u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu*. Naša svećenička služba mora biti crkvena, prema navedenom članku Vjerovanja. Kako da upravo *jedinstvo* bude nepropustljiva briga svećenika, isticao sam više puta i to baš za sadašnje prilike, u

²³ Zanimljivo je znati titule odsjeka u kojima Galot raspravlja o tim bitnim svojstvima svećeničkog ministrija (*Esp Vie* 28. X. 1982.): svećeništvo dinamično i misionarsko (586 si.), »animation« zajednice (587 si.), misija jedinstva (588), kolegijalnost (588 si.).

²⁴ U nas nešto najnovije u časopisu *Kateheza* 2—1983, posvećenom u tom broju temama o svećenicima i svećeništvu, a isto tako i u *Služba Božja* 3—1983.

kojima se štošta dopušta što nas ne sjedinjuje, već razjedinjuje. Isus to od nas traži jakim izrazima. »Oče sveti! Sačuvaj ih u svom imenu — one koji si mi dao: da budu jedno kao i mi« (Iv 17, 11.) Kao Otac i Sin! Od nas Isus najprije traži jedinstvo vjere. Pavao ga proglašuje lapidarno: »Trudite se sačuvati jedinstvo Duha svezom mira! Jedno tijelo i jedan duh... Jedan Gospodin i jedna vjera! Jedan krst! Jedan Bog i Otac sviju« (Ef 4, 3—6). U Iv 10, 16, čita se »jedno stado, jedan pastir«. Stado nije jedno kad svaka ovca na svoj način reagira na pastirov glas. Moderni dušobrižnik griješi protiv jedinstva uživajući u velikom broju tumačenja vjerskog teksta. Ni u Svetom pismu ni u crkvenim dokumentima nema traga takvom razilaženju. Čemu da onda ima u našoj vjeri, u svećeničkom naviještanju evanđeoskoga nauka? ^

I o **svetosti** Crkve i vjernika bilo je već govora. Dandanas zabrinuto zapažam ograničenu simpatiju za svetost (titularnu) crkvenih službenika i njihovih funkcija. Evo netočne i nepotrebne desakralizacije! Ne kritiziram je ja jedini. Strogo znanstveno ispravlja je i priznati katolički egzeget H. Schiirmann.²⁵ Kao sveta meni se dopada sama riječ »svetost«. Rado je spominjem kad imam što kazati o čudorednoj svetosti, o službeničkoj svetosti, o onoj ontološkoj svetosti kojom postajemo dionici božanske naravi, zovemo se i jesmo djeca Božja (1 Iv 3, 1—2; Iv 1, 12—13). Pravom shvaćanju svetosti napose smatram protivnim prepričavanje, čak vješanje na veliko zvono onoga što naši protivnici iznose kao nesveto u svećenicima, crkvenim ustanovama, u Crkvi. Vele da valja odobriti ono što u tome ima istinito, jer će nas protivnici sami više cijeliti ako ne tajimo, ne prešućujemo istinu. Mislim da je najbolji odgovor na te razloge da nam se valja kaniti naivnosti.

O **katolstvu** Crkve više sam se puta izjasnio. Svaki bi vjernik morao znati što je to, katolištvo, kako se naša vjera proteže na sve narode svijeta. Teže je pitanje o **apostolstvu** crkvenog nauka. Smisao je našeg vjerovanja da svoju vjeru imamo po apostolima koji su je dobili od Isusa. Liberalni je protestantizam to stao nijekati. I neki katolici lako, donekle, zaboravljaju da je to nijekanje plod racionalizma, a ne zdrave egzegeze.

Slijedi neosporivi zaključak da četiri oznake Crkve moraju biti i oznake svakog katoličkog svećenika: jedinstvo, svetost, univerzalizam, apostolstvo. Tako će svećenik uistinu biti crkveni čovjek, u svojem životu i u svojim propovjedima, prema opomeni Drugog vat. sabora, gdje se najprije ustanovljuje temeljna istina da je svećenička služba služba Crkve, a zatim odmah kao prvenstveno ističe jedinstvo te kao najvažnije hijerarhijsko zajedništvo koje će nas najsigurnije očuvati i unaprijediti, ako smo svećenici, u dioništvu s Isusovim svećeništvom, koje spašava svijet.

²⁵ H. SCHURMANN, »Neutestamentliche Marginalien zur Frage der 'Entsakralisierung'«, u *Der Seehorger* 1—1968, 38—48; 2—1968, 89—104. — Usp. J. COLSON, »Les ministères ecclésiiaux et le sacré«, u *Concilium* 80, 67—76.

LE SACERDOCE CATHOLIQUE

Résumé

La littérature sur le sacerdoce devient si abondante et se ramifie en tant de branches que la choix s'impose inexorablement à l'écrivain d'une courte contribution. Voici le premier choix dans le titre de notre exposé. C'est de l'idée *catholique* et de la pratique *catholique* qu'il s'y agit. Puis, le mot croate pour prêtre, *svećenik*, suggère la pensée de la consécration sacerdotale. Lès apôtres sont consacrés par la vérité, par la vérité bien sûr, divine, révélée, qui est une notion johannique principale (Jn 17, 17, 19) Hormis le *moyen* de la consécration, Jean pensait aussi au but. Évidemment, les prêtres sont consacrés pour être apôtres de la vérité. i

Notre traité explique les fonctions sacerdotales, d'abord trois essentielles: la sacrificielle, celle de la parole et celle du gouvernement. Pourtant, les deux dernières sont-elles vraiment sacerdotales par nature? Nous pensons qu'elles le sont (cf. Feuillet, Galot, Kasper). On le prouve par leurs liens avec les mystères de notre salut surnaturel, en plus par la manière dont Paul considère son apostolat de la perspective sacerdotale- (Rm 15, 16; Gai 6, 17; Ph 2, 17; 2 Tim 4, 6). On parle, aussi souvent du service pastoral du prêtre. Y sont comprises toutes les fonctions sans exception, décrites admirablement par Dieu (le Christ) pour les pasteurs d'âmes comme vicaires d' Dieu. Que tout cela est plein d'onction, d'encouragement, jusqu'au sacrifice de la vie.

Étant donné que le ministère des prêtres est identique au ministère de l'Église, l'auteur fait bien de rappeler à la fin les notes de l'Église: une, sainte, catholique et apostolique. L'unité est soulignée fortement et avec insistance dans Jn 17, 21—23, chez saint Paul dans ses formules lapidaires en Eph 4, 5—6. Mais de nos jours combien de péchés contre l'unité de l'Église! Ils pullulent dans un faux démocratisme, source de la désunion. Quot capita tôt sententiae. La sainteté de l'Église n'est pas épargnée. On la lèse en copiant les racontars de nos adversaires sur les péchés du clergé, comme s'il fallait avouer ce qui est vrai. De la sorte on fausse plutôt l'histoire de la sainte Église. À l'apostolicité on porte atteinte par la distinction rationaliste, admise à la légère, entre Jésus historique et le Christ prêché. Dans sa catholicité la prêtre peut faire défaut par le trop peu. Qu'il le remplace par l'abondance, pour qu'il soit vrai prêtre, »ecclesiastique«, au plus profond du sens de ce mot!